

Nr 133.

Ankom till riksdagens kansli den 16 juni 1933 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag om ersättning för debitering och uppbörd av landstingsmedel m. m.

(3:e avd.)

I en till riksdagen avlåten, den 17 februari 1933 dagtecknad proposition, nr 151, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels antaga ett vid propositionen fogat förslag till förordning om ersättning för debitering och uppbörd av landstingsmedel;

dels antaga vid propositionen fogat förslag till förordning om debitering och uppbörd av tingshusmedel;

dels under femte huvudtiteln anvisa ett extra förslagsanslag till ersättning till häradsskrivarna för pensionsförteckningar av 56,000 kronor;

dels ock medgiva, att häradsskrivare må tillsvidare, i enlighet med de i statsrådsprotokollet angivna grunderna, äga att utan kostnad för statsverket årligen erhålla ledighet för enskilda angelägenheter under en tid av 20 dagar intill det år, under vilket han uppnår 40 års ålder, samt av 30 dagar för tid därefter, med rätt för honom att uppbära samtliga de med tjänsten förenade inkomsterna med undantag för den del därav, vilken enligt träffad överenskommelse skall utgå till vikarien.

Ifrågavarande proposition har remitterats till statsutskottet, i vad densamma icke angår författningsförslagen.

I skrivelse den 9 juni 1932, nr 213, punkt 2, har riksdagen hemställt, att Kungl. Maj:t ville för 1933 års riksdag framlägga förslag om en allmän sänkning av utgående provisioner för häradsskrivare och kronouppbördsmän i städer. Skrivelsen, som blivit föremål för förberedande behandling inom finansdepartementet, har sedermera för fortsatt handläggning överlämnats till socialdepartementet.

Denna skrivelse har föranletts av ett av riksdagens år 1931 församlade revisorer gjort uttalande om behovet av en reglering av tillförordnade häradsskrivares sportelinkomster. Statsrevisorerna framhöllo, att det låge i sakens natur, att häradsskrivarna eller de tjänstemän, som vid en omorganisation av fögderiförvaltningen kunde komma att ersätta dem, skulle vid blivande lönerreglering komma att få vidkännas indragning av sportelin-

komsterna. Då berörda befattningshavare tillerkänts en relativt gynnsam ställning i lönehänseende, ifrågasatte statsrevisorerna, huruvida icke redan nu en reducering av sportelinkomsterna borde företagas i de fögderier, där härads-skrivartjänsterna vore vakanta. Statsrevisorerna ansågo, att denna reduktion exempelvis kunde ske på det sätt, att tillförordnade häradsskrivarnas inkomster av tjänsten minskades med ett belopp, som motsvarade det till dem från staten utgående förvaltningsbidraget, utgörande 150 kronor för varje på-börjat 5,000-tal av folkmängden i fögderiet. Även andra utvägar för regle-ningen ansågo statsrevisorerna dock kunna erbjudas.

Riksdagen uttalade i sin ovannämnda skrivelse, att den föreslagna redu-ceringen icke borde verkställas genom indragning av förvaltningsbidraget till tillförordnade häradsskrivare, utan sänkningen borde drabba samtliga härads-skrivare. Riksdagen ansåg detta lämpligen böra ske genom nedsättning av den till häradsskrivarna utgående provisionen på landstings- och vägs-katt, som debiterats genom dem. Procentsatserna för beräkning av provisionen, som för närvarande utgå med 1.2 % å den del av uppbörden, som ej över-stiger 100,000 kronor, 0.9 % å den del av uppbörden, som överstiger 100,000 kronor men ej 300,000 kronor, 0.6 % å den del av uppbörden, som över-stiger 300,000 men ej 500,000 kronor, och 0.3 % å den del av uppbörden, som överstiger 500,000 kronor, föreslogos i skrivelsen reducerade till respek-tive 0.8, 0.4, 0.2 och 0.1. Detta skulle för de skattekräftigaste fögderierna, där den största provisionen sålunda utginge, betyda en minskning, som i skri-velsen beräknades till inemot hälften av nuvarande belopp, men för de öv-riga fögderierna proportionsvis mindre sänkning.

I anledning av berörda skrivelse har förevarande proposition framlagts. I jämförelse med riksdagens nyssnämnda skrivelse innebär propositionen å *ena sidan* högre procentsatser, nämligen 1.2, 0.6, 0.3 och 0.1 mot av riksdagen föreslagna 0.8, 0.4, 0.2 och 0.1, å *andra sidan* att sänkningarna i procentsatserna inträda tidigare, nämligen vid 100,000, 200,000 och 400,000 kronor mot nu 100,000, 300,000 och 500,000. Att Kungl. Maj:t föreslagit högre procentsatser sammanhänger därmed, att Kungl. Maj:t ansett den besparing, som genom minskning av häradsskrivarnas inkomster kunde vinnas, skäligen böra i ungefär lika mån komma statsverket och kommunerna till godo. Till vinnande av detta syfte har Kungl. Maj:t, jämte en något mindre sänkning av provi-sionen än den riksdagen föreslagit, framlagt *förslag om indragning av till häradsskrivarna nu utgående ersättning för upprättande av röstlängder och minskning med 20 % av ersättningen för upprättande av avskrifter av taxeringslängder*. Däremot skulle ersättningen för pensionsförteckningar orubbat kvarstå. I sistnämnda delar är propositionen föremål för behandling av statsutskottet. Den vid bifall till Kungl. Maj:ts förslag uppkommande minskningen i härads-skrivarnas inkomster beräknas uppgå till ungefär samma belopp, som av riksdagen föreslagits.

Beträffande den föreslagna sänkningen av provisionerna för debitering av landstingsmedel och vägs-katt har konstitutionsutskottet i utlåtande nr 35 tillstyrkt antagande av Kungl. Maj:ts förslag (alternativ V å sid. 19), men

riksdagen har för sin del antagit den vid utskottets förslag fogade reservationen, som innebär tillämpning av alternativ VI i propositionen.

Den verkan å provisionernas storlek, de olika alternativen vid jämförelse med nuvarande ordning innebära, framgår av följande, av Sveriges härads-skrivareförening till utskottet med skrivelse den 1 juni 1933 ingivna siffer-sammanställning.

A. *Provisionernas storlek i medeltal per fögderi:*

	Alt. I (nuvarande procentsatser) Kronor	Alt. V (propositionens procentsatser) Kronor	Alt. VI (nu beslutade procentsatser) Kronor
för debitering av landsstingsskatt (medeltal 330,000 kr.)	3,180 ¹⁾	2,190	1,860
för debitering av vägskatt (medel- tal 220,000 kr.)	2,280 ¹⁾	1,860	1,640
Summa	5,460	4,050	3,500

B. *Provisionernas totalbelopp i samtliga 119 fögderier:*

	Alt. I	Alt. V	Alt. VI
för landstingsskatt	378,420	260,610	221,340
för vägskatt	271,320	221,340	195,160
Summa	649,740	481,950	416,500

C. *Skiltnadsbelopp:*

mellan alt. I och V	kr. 167,790
mellan alt. V och VI	» 65,450

Sammanlagd minskning i provisioner
enligt riksdagsbeslutet (alt. I—alt. VI) kr. 233,240

Skiltnaden mellan alternativen I och V motsvarar den i propositionen till 165,000 å 170,000 kronor beräknade nedsättningen av provisionerna; *skillnaden mellan alternativen V och VI visar, att riksdagens redan fattade beslut i provisionsfrågan betyder en ytterligare minskning av provisionerna med omkring 65,000 kronor.*

I sin förenämnda skrivelse har Sveriges härads-skrivareförening erinrat om och anfört följande:

I det förslag till utskottsutlåtande, som förordats i den angivna, av riksdagen godkända reservationen, yttras, bl. a., att utskottet måst begränsa sig till en prövning av de föreslagna ersättningsbeloppens skälighet i förhållande till det med ifrågavarande debitering (och uppbörd) förenade arbetet, samt att det ankomme på annat utskott att sedermera pröva, vilken verkan de bestämmelser, riksdagen kunde komma att antaga rörande landstingsmedels-

¹⁾ I propositionen har (å sid. 5) landstingsskatteprovisionens medeltal per fögderi angivits till omkring 3,100 kronor och vägskatteprovisionens medeltal till cirka 2,200 kronor. Att siffrorna vid alt. I äro något om än obetydligt högre, beror på att provisionerna vid alla tre alternativen beräknats på *debiterade* belopp, ehuru de för närvarande utgå på *influtna* belopp.

provisionerna¹⁾, må medföra i fråga om övriga avlöningsmedel för omfördälda befattningshavare. Slutligen anföres: Om och i vad mån, ur lönesynpunkt, en kompensation för de nedsättningar som i allt fall bliva en följd av utskottets reduktion, tillkommer, såsom ovan anförts, icke utskottet att närmare pröva, men för det arbete, varom i landstingslagen är fråga, måste utskottet anse de nu förordade procenttalen fullt skäliga.

Emedan riksdagen således icke genom sitt redan fattade beslut tagit ståndpunkt i frågan rörande den allmänna inkomstnivån för häradskrivarna, får styrelsen värdsamt hemställa, att statsutskottet, därest utskottet vid prövning av häradskrivarnas lönefråga i hela dess vidd skulle i likhet med Kungl. Maj:t och konstitutionsutskottets majoritet finna, att minskandet av häradskrivarnas inkomster bör begränsas till den i propositionen föreslagna totalsumman, ville på lämpligt sätt bereda häradskrivarna kompensation för den förlust av provisioner, som föranledes av riksdagens nyss fattade beslut men icke avsetts i propositionen. Detta synes kunna ske därigenom, att det för närvarande i riksstaten under andra huvudtiteln med 65,000 kronor upptagna anslaget till ersättning för röstlängders upprättande bibehålles även för nästa budgetår. Som särskilt skäl för väljande av denna utväg får styrelsen framhålla, att det måste vara i princip riktigt, att icke blott kommunerna utan även staten lämnar ersättning för de med röstlängdernas upprättande förbundna, mycket betydande kostnaderna. Statens bidrag, som utgått allt sedan år 1921, har reglerats så sent som år 1930.

I själva huvudfrågan, om beräkandet av häradskrivarnas allmänna löneställning, tillåter sig styrelsen att av de tidigare från dess sida återopade synpunkterna särskilt framhålla, att kronouppbördens nyligen beslutade delning föranleder ett oerhört ökat arbete med debiteringen och mycket kännbara kostnader samt att kårens ovissa, i lönehänseende egenartade ställning och svaga pensionsunderlag bör betinga stor varsamhet vid det nu föreliggande ämnets behandling. Redan den i Kungl. Maj:ts proposition åsyftade nedsättningen av häradskrivarnas inkomster med ett belopp av sammanlagt inemot 300,000 kronor eller i medeltal 2,400 kronor per tjänst²⁾ innebär en mycket hårdhänt reduktion av inkomster, som dock författningsenligt tillkommit dessa befattningshavare. Hela den i propositionen avsedda besparingen för stat och kommun vinnes genom den av riksdagen nu beslutade nedsättningen av provisionerna jämte den nedsättning i ersättningen för avskrifter av taxeringslängder, varom förordnats i kungl. cirkuläret till länsstyrelserna den 26 nästlidna maj.

I den föreliggande propositionen har ock till behandling upptagits frågan om beredande av viss årlig ledighet åt häradskrivarna (sid. 28—31), varom förslag förelades 1930 års riksdag. På vederbörande departementschefs hemställan föreslog Kungl. Maj:t då riksdagen (prop. nr 206) att häradskrivare måtte tillsvidare, under vissa angivna förutsättningar, äga att utan kostnad för statsverket årligen erhålla ledighet för enskilda angelägenheter under en tid av 20 dagar intill det år, under vilket vederbörande uppnådde 40 år, samt av 30 dagar för tid därefter, med rätt för honom att uppbära samtliga de med tjänsten förenade inkomsterna med undantag för den del därav, vilken enligt träffad överenskommelse skulle utgå till vikarien.

Propositionen blev av riksdagen avslagen (skrivelse nr 207/1930). I sin

¹⁾ Provision för debitering av *vägskatt* utgår enligt 63 § i väglagen efter samma grunder som beträffande landstingsmedlen.

²⁾ Detta betyder i flera av de större fögderierna en inkomstminskning av över 5,000 kronor.

skrivelse uttalade riksdagen, att redan den omständigheten att förslag till ny löneroglering för häradskskrivarna inom en snar framtid syntes komma att föreläggas riksdagen hade föranlett riksdagen att ställa sig avvisande mot förslaget, enligt vilket en ny form av ledighet skulle införas för denna befattningshavargrupp. Riksdagen uttalade även, att de till förmån för förslaget återopade billighetsskålen icke syntes vara alltför tungt vägande. I detta hänseende framhöll riksdagen, att häradskskrivarna måste, åtminstone i allmänhet, vid jämförelse med andra statstjänstemän genom sina sportelinkomster anses intaga en relativt gynnsam ställning i avlöningshänseende och att de syntes vara i tillfälle att så ordna sitt arbete, att de kunde utan nämnvärd kostnad bereda sig mot semester svarande ledighet. Riksdagen erinrade även om att för häradskskrivarna icke föreläge skyldighet till sju timmars daglig tjänstgöring å tjänsterummet.

I anledning av att häradskskrivarnas löneförmåner nu upptagits till förnyad prövning har styrelsen för *Sveriges häradskskrivarförening* i skrivelse den 28 november 1932 anhållit, att jämväl ärendet om beredande av viss årlig ledighet åt häradskskrivarna måtte samtidigt upptagas till förnyad behandling.

Departementschefen har i denna fråga anfört följande:

»Under förutsättning att de förslag rörande nedsättningar i olika avseenden av häradskskrivarnas extra ersättningar och provisioner, som av mig i det föregående tillstyrkts, vinna riksdagens bifall, lärer det viktigaste skälet för riksdagens avslag å 1930 års proposition om semesterliknande ledighet för häradskskrivarna hava upphört att äga giltighet. Med anledning av vad riksdagen i övrigt återopade till stöd för sitt avslagsbeslut ber jag att här få anföra, dels att på sätt jag redan antytt frågan om ny löneroglering för häradskskrivarna sannolikt ännu icke på jämförelsevis lång tid torde kunna upptagas till slutligt avgörande, dels ock att häradskskrivarna, som enligt sin instruktion äro bundna vid två timmars daglig mottagning å tjänsterummet och enligt gällande bestämmelser äro skyldiga att vid varje ledighet för enskilda angelägenheter avstå samtliga med tjänsten förenade avlöningförmåner utom ortstillägg, för närvarande knappast äga möjlighet att förskaffa sig en med semester jämförlig ledighet utan måste vid ledighet vidkännas avsevärda ekonomiska uppoffringar.

Med hänsyn till det anförda anser jag, att häradskskrivarna — under förutsättning, att förslagen till inkomstbeskärningar bifallas — nu böra berättigas att på sätt förordades i 1930 års proposition utan kostnad för statsverket erhålla viss årlig ledighet samt att denna förmån bör komma dem till del från och med innevarande kalenderår. I fråga om såväl ledighetens längd som dess anordnande i övrigt ansluter jag mig helt till de synpunkter, vilka enligt vad nyss sagts anfördes av departementschefen vid framläggandet av 1930 års förslag. Rätten till ledigheten, vilken bör få åtnjutas av såväl ordinarie som tillförordnade häradskskrivare, torde sålunda böra träda i kraft snarast möjligt efter det riksdagens beslut anmälts för Kungl. Maj:t, och under

år 1933 torde få uttagas hela ledighetstiden, oaktat de ifrågasatta reglerna icke bliva gällande under hela året. Närmare bestämmelser i ämnet, bland annat i syfte att förekomma godkännande av avtal om alltför låg ersättning mellan häradsskrivaren och vederbörande vikarie, lär det böra ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda.»

Vid prövning av Kungl. Maj:ts i den föreliggande propositionen framlagda förslag, i vad desamma ankomma på statsutskottets förberedande handläggning, vill utskottet till en början erinra därom, att enligt riksdagens förut fattade beslut i fråga om Kungl. Maj:ts förslag till förordning om debitering och uppbörd av landstingsmedel häradsskrivarnas provisioner för debitering och uppbörd av sagda medel skola reduceras i större omfattning än Kungl. Maj:t föreslagit. I sin skrivelse nr 254 i anledning av sagda proposition har riksdagen emellertid anført, att riksdagens ståndpunkttagande till nämnda förordning grundades uteslutande på uppfattningen av vad det särskilda arbetet med landstingsmedlens debitering och uppbörd krävde i skälig ersättning, alldeles oberoende av avlöningsspörsmålet i övrigt.

Den granskning av häradsskrivarnas lönefråga, utskottet för sin del nu haft att upptaga, har bibragt utskottet den uppfattningen, att en reducering av häradsskrivarnas inkomster skäligen icke bör gå utöver vad Kungl. Maj:t härutinnan ifrågasatt. Utskottet vill för sin del därför tillstyrka, att den till häradsskrivarna nu utgående särskilda ersättningen för röstlängders upprättande bibehålles. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag i fråga om ersättning åt häradsskrivarna för pensionsförteckningars upprättande, får utskottet sålunda förorda, att anslag till beredande av ersättning för upprättande av röstlängder såsom hittills uppföres under andra huvudtiteln. Anslaget torde böra bestämmas till enahanda belopp som det för innevarande budgetår beviljade eller 65,000 kronor.

Vad angår frågan om beredande av viss årlig ledighet åt häradsskrivarna, har utskottet ansett, att vissa av de skäl för riksdagens avslag å 1930 års proposition om semesterliknande ledighet för häradsskrivarna numera icke kunna med samma styrka åberopas. På grund härav och då Kungl. Maj:ts förslag i denna del med hänsyn till beskärningarna av häradsskrivarnas inkomster synts utskottet skäligt och billigt samt sålunda ägnat att kunna provisoriskt godtagas i avbidan på en kommande lönereglering för befattningshavarna ifråga, får utskottet tillstyrka vad härutinnan föreslagits.

Under åberopande av vad sålunda anförts, får utskottet alltså hemställa,

att riksdagen må

a) under andra huvudtiteln anvisa ett extra förslagsanslag för beredande av särskild ersättning åt häradsskrivare för röstlängders upprättande av 65,000 kronor;

b) under femte huvudtiteln anvisa ett extra förslagsanslag

Utskottet.

till ersättning till häradsskrivarna för pensionsförteckningar av 56,000 kronor; samt

c) medgiva, att häradsskrivare må tillsvidare, i enlighet med de i statsrådsprotokollet angivna grunderna, äga att utan kostnad för statsverket årligen erhålla ledighet för enskilda angelägenheter under en tid av 20 dagar intill det år, under vilket han uppnår 40 års ålder, samt av 30 dagar för tid därefter, med rätt för honom att uppbära samtliga de med tjänsten förenade inkomsterna med undantag för den del därav, vilken enligt träffad överenskommelse skall utgå till vikarien.

Stockholm den 16 juni 1933.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Närvarande: se under utlåtandet nr 132.
